

8. *Késő avar kor* (8. század): Sikertől megtalálunk a tavaly feltárt 7 sírból álló sírcsoporthoz tartozó települést, ami a szelvény DK-i szélére esett. Téglalap alakú, félig földbe mélyített házakat tártunk fel. A 383. objektumszámú ház egyik sarkában egy kerek kemence, a 380. objektumszámú házban viszont csak egy kis ovális alakú kitapasztott, lapos tűzhely volt. A 383. objektumszámú ház előtt egy téglalap alakú, cölöpszerkezetű, elkerített karámszerű rész maradványait figyeltük meg, mely vélhetően a házhoz tartozott. A 356. objektumszámú ház nem egy egyszerű téglalap alakú, félig földbe mélyített ház volt, hanem a tetőtartó oszlopok között deszkával töltötték ki, melynek lenyomatát igen jól meg lehetett figyelni. A ház sarkában egy mészkőlapokkal határolt tűzhelyet bontottunk ki. Egy újabb családi sírcsoport részeként két avar női sír került feltárássra.

9. *Árpád-kor* (12–13. sz.): Az Árpád-kori falu újabb objektumait is feltártuk. Félig földbe mélyített házat, sarkában téglalap alakú kemencével, szabadtéri kemencét hamusgödörrel és a településhez tartozó árokrendszer további részeit.

10. *Középkor*: Felerészt a feltárt felületbe eső, félig földbe mélyített ház malomkövel és betöltésében mászas kerámiatöredékekkel.

Konzulens: Sz. Máthé Márta. Munkatársak: Sebők Katalin, Kriveczky Béla, Anders Alexandra, Rácz Zsófia, Szeverényi Vajk régészek; Rák Rezső fotós, Rimnyák Bertalan technikus, Váczi Gábor, Kecskés Anita, Nagy Éva, Kovács Katalin, Sugár Ildikó, Tóth Gusztáv, Hamar Dávid, Péterváry Tamás egyetemi hallgatók.

DANI JÁNOS – V. SZABÓ GÁBOR

277. Poroszló, Vár

(Heves megye) Kö

A várat Anonymus, mint honfoglalás kori várat említi, de nem utal arra, hogy korábbi, vagy a magyarok által létesített vár volt-e. Poroszló a Sártiván-Vecse nemzetség Poroszlai ágának volt a birtoka, ahol a nemzetség monostora is állt. Utóbbira 1219-ből van az első adatunk. Poroszlóra a 13–14. századból sok egykorú adatot ismerünk. A királyok itt többször megfordultak és okleveleket is kiadtak. Fontos átkelőhely volt a Tiszán az Eger völgyéből Debrecen felé vezető úton. Ez vámbevételt is jelentett, ami 1289-ben a déli ciszterci apátságé, 1346-ban Miklós pécsi püspöké és rokonaié volt. A várat külön nem említik, de 1248-ban a szárazföldi és vízi vám egyharmadát és Poroszló felső részén az udvarhelyet az egri káptalan kapta. Utóbbi adatot a földvárakra vonatkozathatjuk, mert Poroszló ÉK-i végén, ahol a földvár is van, ma is „Felvég”-nek nevezik. Poroszló, mint település, tovább élt, de a várról, annak pusztulásáról nincs adatunk, feltehetően legkésőbb a tatárjárás után megszűnt létezni.

A várban Szabó János Győző végzett ásatást 1978- és 1983-ban. Összesen hat átvágást végzett a teljesen lepusztult sánc helyén. A sánc belső szélén több helyen is előke-

rült a rekeszes faszerkezet, ennek szélessége 2 m körüli. Ennek támaszkodott maga a sánc, az egésznek talpszélessége 11 m. A gerendák részben megégték, elszenesedtek, részben barnára korhadtak. Több esetben teljesen elpusztultak, de a lenyomatuk alapján azonosítani lehetett őket. Ásópapucs, vaskés, rombusz alakú kétélű nyílhegy és hullámvonallal díszített cserepek voltak az egykori, ma 120–125 cm mélyen lévő járósínten.

Szabó János Győző a sánc korát az ásatási naplóban tett előzetes megállapítása szerint a 10. század második felére datálta. Az alsó rétegekben neolitikus (szakálhátú típus), rézkori (bádeni-péceli) és kelta kori telep maradványai is előkerültek.¹⁹

A várról 1978-ban a székesfehérvári geodéziai főiskola egyik tanára és egy hallgatója szintvonalas felmérést készített. Ez nagy vonalakban ugyan tájékoztatást ad a vár területéről, de pontos kiterjedését nem jelölték be, egyes helyeken félrevezető lehet. Ezért 2000 júniusában új felmérést készítettem, a kataszteri térképbe jelöltem be a vár körvonalát. Annak ellenére, hogy a vár teljes területét a falu házai és kertjei foglalják el, ezt meglehetősen pontossággal lehetett elvégezni, mert az egykori külső sáncárok belső szélé legtöbb helyen jól megállapítható. Az árkot többnyire már betöltötték, de nagy vonalakban ez is azonosítható. A várat átszelő fő forgalmi útvonal (Kossuth L. u.) és az erre merőleges mellékutca (Földvár u.) vonalában az árkot vízszintesre feltöltötték, de a vár ÉK-i sarkában egy mellékutca az egykori sánc vonalában ma is hirtelen lejt, pontosan jelezvén a vár szélét. Ezen a sík területen a jelenlegi domborzatot ezúttal figyelmen kívül hagytam, mert a sok házépítés és a kertek kialakítása miatt az eredeti állapot teljesen megváltozott, ezért csak síktérképet készítettem. A vár DK-i és D-i oldala a Tisza egykori ártere feletti magas partra támaszkodik.

A vár alakja ovális, csak az ÉK-i oldalon mutat egyenes vonalat. Átmérője kb. 246×210 m. A telekhatárok legtöbb helyen az egykori sánc és árok vonalához igazodnak.²⁰

NOVÁKI GYULA

278. Prügy, Hegyeshát, homokbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A miskolci Herman Ottó Múzeum megbízást kapott a Prügy–Hegyeshát védőnevű bánya leendő területének régészeti állapotfelmérésére. Cél a területen előforduló régészeti lelőhelyek felszíni nyomainak meghatározása. A terület helyszíni szemlét 2000. február 25-én és 28-án

19 SZABÓ J. GY.: RégFüz Ser. I. 32 (1979) 132, 37 (1984) 93. – Az 1978. és 1983. évi ásatás naplója és az 1983. évi előzetes jelentés az egri Dobó István Múzeumban van. Szabó J. Győző hagyatéka 11. sz. doboz.

20 A felmérés publikálva: NOVÁKI GY.–BARÁZ CS.: Óskori és középkori erődített telepek, várak Heves megye Mátrán kívüli területén. *Agria* 36 (2000) 14–15., 20–21. kép.